УДК: 343.983.22

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-74-1-122-132>

Комісаров Микола Леонідович,
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6828-7974>

Соколов Олексій Сергійович,
завідувач відділу досліджень зброї
лабораторії досліджень
(Державний науково-дослідний експертно-
криміналістичний центр МВС України, м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7613-1590>

СТАРТОВІ ПІСТОЛЕТИ Й РЕВОЛЬВЕРИ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглянуто проблемні питання обігу та експертного дослідження виробів, які класифікуються виробником як стартові пістолети й револьвери. Звернуто увагу на історію виникнення, еволюції та розповсюдження таких виробів в Україні та світі. Проаналізовано досвід експертної практики криміналістичного дослідження зазначених пристроїв у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України та проведено його порівняння з досвідом експертної оцінки цих виробів працівниками експертних установ Міністерства юстиції України. Здійснено детальне вивчення конструктивних особливостей найбільш поширених зразків вогнепальної зброї, виготовленої шляхом переробки виробів, що класифікуються виробником як стартові пістолети й револьвери. На основі аналізу європейського досвіду регулювання обігу тривожної та сигнальної зброї запропоновано шляхи вдосконалення національних правових актів, що регулюють обіг аналогічних виробів в Україні.

Ключові слова: стартові пістолети й револьвери; запобіжний елемент каналу ствола; вогнепальна зброя; Pistole Automatik Knall; Директива ЄС.

Постановка проблеми. Відсутність дієвого правового врегулювання обігу зброї в державі створює сприятливі умови для розповсюдження виробів з ознаками вогнепальної зброї під виглядом об'єктів господарсько-побутового та спеціального призначення. У статті буде розглянуто особливості обігу та криміналістичного дослідження виробів, які за інформацією виробника призначені для подавання старт-сигналу на спортивних змаганнях, але мають конструктивні ознаки вогнепальної зброї.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на те, що проблема недосконалого правового врегулювання обігу в Україні стартових пістолетів та револьверів з ознаками вогнепальної зброї має бекграунд понад 10 років, вона й досі залишається актуальною. Д. Ю. Гамов, І. В. Ігнат'єв, В. В. Коваленко, Р. В. Мельник, С. А. Матвієнко та інші провідні українські дослідники й практики у своїх роботах намагалися вплинути на розв'язання цього питання [1, с. 112–118; 2, с. 68–79; 8]. Вирішення вбачалося у створенні нормативної бази, витоками якої мала стати сутнісна оцінка призначення виробів, що схожі з вогнепальною зброєю, заснована на аналізі їхньої конструкції і максимально шкідливих

результатів, які конкретна конструкція дозволяла досягти. Для цього за вказаний період була проведена значна робота, спрямована на вдосконалення методичного забезпечення криміналістичного дослідження таких пристроїв.

Однак і дотепер, усупереч великому обсягу проведених досліджень та вжитих заходів, на цивільному ринку продовжують вільно реалізовуватися пристрої, що мають ознаки вогнепальної зброї, несуттєва модернізація яких призводить до неврегульованого виготовлення на їхній основі вогнепальної зброї та подальшого її використання поза законом.

Треба визнати, що в умовах відсутності ефективного правового регулювання обігу зброї в державі, рішення експертної спільноти та висновки судових експертів щодо криміналістичної оцінки виробів з ознаками вогнепальної зброї, виявляються недостатньо ефективними та можуть бути легко оскаржені в судовому порядку.

У цій статті авторами запропоновано найкращі, на їхню думку, варіанти вирішення проблем правового врегулювання обігу стартових пістолетів та револьверів, а також сформульовано криміналістичні вимоги до таких виробів, які значно ускладнять їх переробку для стрільби кінетичними снарядами.

Метою цієї статті є узагальнення експертного та наукового досвіду криміналістичного дослідження виробів з ознаками вогнепальної зброї, які класифікуються виробником як стартові пістолети та револьвери, а також формування оптимальних варіантів удосконалення національних правових актів, що регулюють їх обіг в Україні, з урахуванням європейського досвіду.

Виклад основного матеріалу. Насамперед важливо зазначити, що, незважаючи на історичний аспект, не кожен пістолет і револьвер є вогнепальною зброєю, у статті вжито ці терміни для однойменних виробів широкого спектру призначення – від цивільного чи спеціального до бойового.

Уперше стартові пістолети з ознаками вогнепальної зброї, але з маркуванням, характерним виключно для стартових (холостих) пістолетів, з'явилися у Португалії на початку 2000-х років. Пістолети моделі «GT 28» виробництва португальської фірми «Fratelli Tanfoglio S.N.C.» швидко набули широкого розповсюдження як у Португалії, так і в інших країнах Європейського Союзу. Основу популярності цих пістолетів заклали невисока ціна, відсутність необхідності оформлення дозволу та, найголовніше, конструкція, яка давала змогу легко пристосувати пістолет для стрільби снарядами, а також бойовими патронами калібру 6,35 мм Browning.

«Успіх» португальських пістолетів «Tanfoglio GT 28» надихнув інших виробників вогнепальної зброї розпочати виготовлення «конверсії» цього пістолета. Саме тому фірма «Fratelli Tanfoglio S.N.C.» вважається засновником тренду набуття популярності стартових (холостих) пістолетів з ознаками вогнепальної зброї, а відповідна категорія пістолетів отримала власну назву на честь назви країни їхнього походження – «Portuguesas» [2].

Конверсії пістолетів «Tanfoglio GT 28» виготовлялися в різних країнах світу, але лідерство завоювали турецькі виробники, завдяки яким про «Portuguesas» дізнався увесь світ.

Перша неліцензована копія пістолета «Tanfoglio GT 28» була виготовлена у 2003 році турецькою фірмою «Üçyıldız Silah Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.» під назвою «Blow Mini 2003». У виробництві цих пістолетів уперше як запобіжний елемент, що унеможливило стрільбу снарядом, використовувалася металева втулка, яка фіксувалася у стволі за допомогою різьбового з'єднання. Пістолети «Blow Mini 2003» виготовлялися виключно для експорту та завдяки своїй ціні, яка була вдвічі нижчою за вартість «Tanfoglio GT 28», швидко витіснили португальського конкурента з європейського ринку.

Саме тоді «спіймали тренд» інші турецькі виробники зброї, зокрема фірми «Voltran Company», «ATAK SİLAH SAN.», «Carrera Arms» тощо, які вчасно налагодили виробництво «стартових» пістолетів та заповнили ними ринки багатьох країн світу.

Переважно такі пістолети виготовлялися лише в калібрах 8 та 9 мм, штатними патронами для них були холості патрони калібру 8 або 9 мм Р.А.К. (Pistole Automatik Knall), принаймні відповідно до інструкції з їх експлуатації. Найбільшого ж поширення набули 9 мм пістолети, призначені для стрільби патронами калібру 9 мм Р.А.К., що пояснюється наявністю та розповсюдженістю травматичних патронів калібру 9 мм Р.А., які мають гільзи аналогічної конструкції (рисунок 1).

Рисунок 1. Холості патрони калібру 9 мм Р.А.К. (ліворуч)
та травматичні патрони калібру 9 мм Р.А. (праворуч)

На українському ринку різноманітні модифікації турецьких пістолетів моделей «Zoraki», «Atmaca», «Blow», «Ekol», «Kral» уперше з'явилися в середині 2000-х років та одразу набули популярності серед населення. Але справжнім бестселером став пістолет «Zoraki-914» та його чисельні модифікації (рисунок 2), який, на відміну від своїх «конкурентів», розроблявся на базі травматичного пістолета та відрізнявся високою міцністю і надійністю конструкції.

Рисунок 2. Пістолет «Zoraki-914»

Основними відмінними особливостями вказаних вище пістолетів є наявність наскрізного ствола, в якому завдяки різьбовому з'єднанню фіксується запобіжний елемент, призначений для перешкоджання пострілам металевими снарядами (рисунок 3). Видалення такого елемента зі ствола пістолета можливе за допомогою викрутки або ключа.

Рисунок 3. Конструктивні особливості ствола пістолета «Zoraki-914» та вилученого з нього запобіжного елементу, призначеного для перешкодження пострілам металевими снарядами

Згідно з технічними документами зазначені вироби призначені для подавання старт-сигналу на спортивних змаганнях, а можливість видалення запобіжних елементів з каналу ствола забезпечує лише зручність чищення ствола та технічного обслуговування пістолета. Саме ця конструктивна відмінність таких пістолетів забезпечила їхню комерційну привабливість для цивільного ринку та покупців, адже вона також давала змогу використовувати їх для цілей, далеких від спорту.

Річ у тім, що конструкція так званих «стартових» пістолетів калібру 9 мм Р.А. у разі видалення запобіжного елементу з каналу ствола дозволяє проводити постріли травматичними патронами калібру 9 мм Р.А., саморобними патронами, виготовленими з використанням капсульованих гільз шумових або газових пістолетних патронів калібру 9 мм Р.А., або способом роздільного спорядження з використанням снарядів та холостих чи газових пістолетних патронів калібру 9 мм Р.А. (рисунок 4).

Рисунок 4. Схематичне зображення зброї, роздільно зарядженої круглою кулею та холостим патроном калібру 9 мм Р.А.

Через відсутність ефективного правового поля щодо обігу зброї в державі, незважаючи на свою потенційну небезпеку для громадян, розповсюдження так званих «стартових» пістолетів не зустріло жодного опору з боку контролюючих державних органів. Неоднозначною також була і криміналістична оцінка експертної спільноти нового на той час об'єкта судово-балістичних досліджень. Фактично фахівці всіх експертних установ з огляду на свої професійні переконання розділилися на три «табори»:

- перший: на стадії порівняльного дослідження визнавав ці пістолети стартовими (незалежно від наявності або відсутності у стволі запобіжного елементу та способу його фіксації);

- другий: на стадії порівняльного дослідження визнавав такі пістолети стартовими лише за наявності на момент дослідження в каналі ствола пістолета запобіжного елементу (незалежно від способу його фіксації та можливості його видалення без внесення незворотних змін);

- третій: на стадії порівняльного дослідження визнавав такі пістолети стартовими лише за наявності на момент дослідження в каналі ствола пістолета запобіжного елементу, який неможливо вилучити з каналу ствола без внесення незворотних змін.

Пістолети, які на стадії порівняльного дослідження не визнавалися стартовими, вивчалися як об'єкти з ознаками вогнепальної зброї та за результатами експериментальної стрільби способом роздільного заряджання (з використанням холостих патронів та сферичних металевих куль зі сплаву на основі свинцю) визнавалися або не визнавалися вогнепальною зброєю. Насправді це призводило до того, що один і той самий об'єкт в різних експертних установах міг бути визнаний або не визнаний вогнепальною зброєю.

Яскравим прикладом, що набув широкого розголосу, стало проведення оперативної закупівлі восьми пістолетів «Zoraki mod.-914 S» у мешканця міста Миколаєва. За результатами дослідження вказаних пістолетів у Миколаївському науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України було складено висновок експерта, згідно з яким пістолети, надані із запобіжними елементами в каналах стволів, які можливо видалити із застосуванням інструментів загального вжитку, були визнані короткоствольною вогнепальною зброєю. Але під час розгляду справи в суді сторона захисту ініціювала призначення повторної експертизи, проведення якої було доручено експертам інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. За її підсумками зазначені пістолети не були віднесені до категорії вогнепальної зброї через наявність у стволах запобіжних елементів та через те, що виробник (турецька фірма «ATAK SİLAH SAN.») класифікує їх як стартові (шумові) пістолети, тобто вони не мають однієї з обов'язкових криміналістичних ознак вогнепальної зброї – призначення для ураження цілі.

Така розбіжність експертних поглядів на той час пояснювалася недосконалістю методик проведення судових балістичних експертиз, які передбачали дослідження всіх об'єктів лише в наданому вигляді без внесення будь-яких змін у їхню конструкцію.

Винятком із цього правила тоді була лише Методика криміналістичного дослідження газових пістолетів та револьверів [3], яка дозволяла експертам вносити зворотні зміни в конструкцію газових пістолетів та револьверів з метою проведення експериментальної стрільби та визначення уражаючих властивостей відстріляних снарядів.

На практиці зазначена методика неодноразово використовувалася експертами під час дослідження турецьких «стартових» пістолетів та револьверів, але актуальність її застосування викликала сумніви, адже вказані вироби не мали криміналістичних ознак газової зброї і класифікувалися виробником як стартові пістолети.

Для вирішення проблемних питань криміналістичного дослідження виробів з ознаками вогнепальної зброї рішенням Координаційної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України від 02.03.2012 до Методики встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів) було внесено зміни [4].

Такі зміни стосуються особливостей дослідження виробів промислового виробництва, призначених для ураження цілей, але не віднесених виробником до вогнепальної зброї, зокрема пістолетів, які класифікуються виробником як стартові (шумові), але мають ознаки вогнепальної зброї. У разі виявлення конструктивних ознак, що дають змогу використовувати такі об'єкти як вогнепальну зброю без внесення до конструкції будь-яких незворотних змін, на цьому етапі дослідження робиться висновок про наявність у досліджуваного об'єкта таких ознак і визначається найближчий аналог вогнепальної зброї певного типу та виду. Для встановлення належності досліджуваного зразка до вогнепальної

зброї проводиться експериментальна стрільба з метою визначення питомої кінетичної енергії стріляного з нього снаряда.

Якщо здійснення стрільби можливе тільки після внесення до конструкції змін, що не є незворотними, стрільба повинна проводитися після внесення таких змін. Експерт повинен зазначити у висновку, які саме зміни дають змогу провести стрільбу [4].

На сьогодні питання криміналістичного дослідження пістолетів, що класифікуються виробником як стартові та без внесення незворотних змін можуть бути пристосовані для стрільби снарядами, фактично вирішене. Але, на жаль, неспроможність вітчизняної правової системи вчасно реагувати на виклики, пов'язані з правовою регламентацією обігу зброї, призвела до того, що на цивільний ринок під виглядом стартових пістолетів потрапили сотні тисяч виробів з ознаками вогнепальної зброї, які до цього часу продовжують вилучатися з незаконного обігу.

Також прикорм є те, що для подолання проблемних питань криміналістичного дослідження зазначених виробів експертній спільноті знадобилося більше семи років. На думку авторів, причина полягає в надмірній бюрократизації процесу внесення змін до методик проведення судових експертиз. Так, відповідно до положень Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз [5], процедура внесення змін до методик проведення судових експертиз є аналогічною процедурі розробки та впровадження нової методики (підготовка звіту про науково-дослідну роботу, апробація результатів, рецензування тощо). У підсумку це призводить до того, що зміни до методик проведення судових експертиз впроваджуються через 1–2 роки після прийняття відповідного рішення на секціях наукових рад експертних установ.

Нині проблема цивільного обігу в Україні стартових пістолетів, що потенційно небезпечні для громадян, не припинила бути актуальною, адже турецькі виробники зазначених виробів пристосувалися до вимог чинного законодавства та продовжують постачати модернізовані пристрої в не менших обсягах, ніж раніше.

Модернізація пристроїв полягає у тому, що в їхніх стволах розміщуються запобіжні елементи, які неможливо видалити за допомогою викрутки або ключа.

Особливості модернізації пристроїв розглянемо на прикладі пістолета «EKOL Aras Compact» калібру 9 мм Р.А.К. (рисунок 5).

Рисунок 5. Пістолет «EKOL Aras Compact» калібру 9 мм Р.А.К.

Як і його попередня модель, цей пістолет має наскрізний ствол із внутрішньою різьбою, але запобіжний елемент закріплений у ньому методом гарячої фіксації. Зміни зазнав і сам запобіжний елемент, який тепер не має вирізів під викрутку або ключ, а його торцеві частини – напівсферичної форми. З дульної сторони ствол закривається пластиковою заглушкою (рисунок 6).

Рисунок 6. Конструктивні особливості каналу ствола пістолета «EKOL Aras Compact» калібру 9 мм Р.А.К.

Як засвідчує аналіз експертної практики, зазначені модернізовані пристрої також піддаються переробці та вилучаються з незаконного обігу в переробленому вигляді не рідше за своїх попередників. Річ у тім, що довжина запобіжного елементу таких пристроїв становить 15–20 мм, тобто близько 10–15 % від загальної довжини ствола. Інша частина ствола утворює наскрізний канал, який можна використовувати як направляючу під час висвердлювання запобіжного елементу. Крім того, міцність матеріалу запобіжних елементів ствола більшості пристроїв гірша за міцність матеріалу самого ствола, що дає змогу без особливих ускладнень його видалити.

Таким чином, більшість виробів, які сьогодні реалізуються на території України як стартові пістолети та револьвери, не відповідають вимогам п. 4.2.2.2 стандарту СОУ 78-19-002:2010 «Пістолети та револьвери стартові. Загальні технічні вимоги, вимоги безпеки. Методи контролювання», згідно з яким запобіжні елементи (або їх сукупність) у стволі пристроїв повинні бути виготовлені з матеріалу, що за своїми міцнісними характеристиками не гірший від матеріалу ствола, та повинні перекривати канал ствола по всій його довжині та діаметру від дульного зрізу до газовідвідного отвору (отворів), який повинен розташовуватися на відстані не більше 15 мм від передньої частини патронника [6].

Окрім того, відповідно до вимог зазначеного стандарту, стартові пістолети повинні мати ослаблення конструкції основних частин, а їх запобіжні елементи повинні бути зафіксовані способом, що унеможливило їхнє вилучення з каналу ствола, зокрема за допомогою дреля.

На сьогодні інтернет-мережа містить безліч матеріалів, в яких описано та продемонстровано способи видалення запобіжних елементів зі стволів зазначених пристроїв шляхом їхнього висвердлювання, вилучення шляхом розігрівання ствола тощо (рисунок 7).

Рисунок 7. Зображення з інтернет-мережі, на якому продемонстровано один із способів вилучення запобіжного елементу зі ствола стартового пістолета турецького виробництва

На думку авторів, ураховуючи стратегічний курс України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі, національні правові акти, що регламентують обіг стартових пістолетів та револьверів в Україні, мають бути узгоджені з європейським законодавством.

Правове регулювання обігу сигнальних пістолетів та револьверів у країнах-членах ЄС здійснюється згідно з Директивою 2019/69 від 16 січня 2019 року щодо встановлення технічних умов тривожної та сигнальної зброї [7].

Відповідно до вимог Директиви, до тривожної та сигнальної зброї висуваються такі вимоги, що унеможливають її переробку та використання як вогнепальної зброї:

- пристрої повинні мати послаблення конструкції, що унеможливають їх переробку у вогнепальну зброю;
- конструкція стволів повинна унеможличувати їх зняття та розширення вздовж осі;
- незнімні запобіжні елементи повинні бути зміщені, нахилені або розміщені ексцентрично щодо патронника ствола;
- частини сигнальної зброї не можуть бути взаємозамінними із вогнепальною зброєю;
- у пристроях, ствол яких не перевищує 30 см або загальна довжина яких не перевищує 60 см, запобіжний елемент повинен заповнювати всю довжину ствола;
- у пристроях, ствол яких перевищує 30 см або загальна довжина яких перевищує 60 см, запобіжний елемент повинен заповнювати не менше однієї третини довжини ствола;
- запобіжні елементи стволів мають починатися одразу після патронників;
- газовідвідні отвори пристроїв мають бути розташовані на боковій поверхні стволів;
- запобіжні елементи не можуть бути вилучені без руйнації стволів;
- запобіжні елементи пристроїв мають бути виконані з матеріалів, які є стійкими до свердлення, розточування та шліфування (твердість металу за Вікерсом – 700 HV 30).

Отже, упровадження таких вимог у положення правових актів, що регламентують обіг стартових пістолетів та револьверів, не тільки слугуватиме зближенню національної правової системи України з правовою системою ЄС, а й значно ускладнить переробку зазначених виробів для стрільби снарядами та зробить їх непривабливими для злочинного осередку, і як наслідок – сприятиме покращенню рівня забезпечення прав і свобод громадян України.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні немає належного нормативно-правового забезпечення обігу стартових пістолетів та револьверів, у зв'язку з чим ці вироби й дотепер залишаються якісною сировиною для виготовлення вогнепальної зброї за межами закону.

Саме тому одним із найбільш пріоритетних завдань законодавчої влади України є розробка та реалізація законопроектів, направлених на правове регулювання обігу зброї та конструктивно схожих з нею виробів відповідно до правових норм ЄС.

Список використаних джерел

1. Бондар В. С., Письменський Є. О. Зброя та бойові припаси як предмет складу злочину. *Актуальні проблеми кримінально-правової охорони громадської безпеки*: мат. Всеукр. наук-практ. конф. / Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України. Харків, 2018. С. 112–118.
2. Журнал «*Мир увлечений. Охота & оружие*». Випуск № 4, 2014. URL: <https://gunmag.com.ua/tureckij-vopros-chast-ii/> (дата звернення: 12.02.2020).
3. Назаров В. В., Павленко О. С. Методика криміналістичного дослідження газових пістолетів та револьверів : методика. К.: ДНДЕКЦ МВС, 2005. 10 с.
4. Гамов Д. Ю. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів) : методика. К.: ДНДЕКЦ МВС, ДЗП МЮ України, 2005. 32 с.
5. Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08> (дата звернення: 12.02.2020).
6. Стандарт СОУ 78-19-002:2010. Пістолети та револьвери стартові. Загальні технічні вимоги, вимоги безпеки. Методи контролювання. К.: ДНДЕКЦ МВС, 2010. 18 с.
7. Директива 2019/69 від 16 січня 2019 року щодо встановлення технічних умов тривожної та сигнальної зброї. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0069> (дата звернення: 12.02.2020).
8. Бондарь В. С. Общометодические проблемы криминалистического исследования огнестрельного оружия и следов его применения. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия: Экономика. Управление. Право*. 2014. Том. 13. № 1–2. С. 234–238.
9. Гамов Д. Ю. Встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та придатності його до стрільби : методика. К. : ДНДЕКЦ МВС України, ДЗП МЮ України, 2006. 28 с.
10. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів : затверджена наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 12.01.2020).
11. Кокин А. В., Ярмач К. В. Судебная баллистика и судебно-баллистическая экспертиза : учебник. М.: МосУ МВД РФ, 2018. 354 с.
12. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 18.12.2019).
13. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02> (дата звернення: 12.01.2020).

References

1. Bondar, V. S., Pysmenskyi, Ye. O. (2018). Zbroia ta boiovi prypasy yak predmet skladu zlochyну [Weapons and ammunition as a subject of crime]. *Aktualni problemy kryminalno-pravovoi okhorony hromadskoi bezpeky* : mat. Vseukr. nauk-prakt. konf. / Naukovo-doslidnyi instytut vyvchennia problem zlochyynnosti imeni akademika V. V. Stashysa Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy. Kharkiv. S. 112–118 [in Ukrainian].

2. ZHurnal «Mir uvlechenij. Ohota & oruzhie». Vipusk № 4, 2014 [The World of Hobbies. Hunting & weapons issue number 4]. URL: <https://gunmag.com.ua/tureckij-vopros-chast-ii/> (data zvernennia: 12.02.2020) [in Russian].
3. Nazarov, V. V., Pavlenko, O. S. (2005). Metodyka kryminalistychnoho doslidzhennia hazovykh pistoliv ta revolveriv : metodyka [Methods of forensic examination of gas pistols and revolvers]. K. : DNDEKTs MVS. 10 s. [in Ukrainian].
4. Hamov, D. Yu. (2005). Metodyka vstanovlennia nalezhnosti obiekta do vohnepalnoi zbroi ta yoho prydatnosti do strilby (provedennia postriliv) : metodyka [Methods of establishing the object's belonging to a firearm and its suitability for firing]. K. : DNDEKTs MVS, DZP Mİu Ukrainy. 32 s. [in Ukrainian].
5. Poriadok vedennia Reiestru metodyk provedennia sudovykh ekspertyz : zatverdzhnyi nakazom Ministerstva yustytii Ukrainy vid 02.10.2008 № 1666/5 [The procedure for maintaining the Register of methods of forensic examinations]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08> (data zvernennia: 12.02.2020) [in Ukrainian].
6. Standart SOU 78-19-002:2010. Pistolety ta revolvery startovi. Zahalni tekhnichni vymohy, vymohy bezpeky. Metody kontroliuvannia [SOU Standard 78-19-002: 2010 Starting pistols and revolvers. General technical requirements, safety requirements. Control methods]. K. : DNDEKTs MVS, 2010. 18 s. [in Ukrainian].
7. Dyrektyva 2019/69 vid 16 sichnia 2019 roku shchodo vstanovlennia tekhnichnykh umov tryvoznoi ta syhnalnoi zbroi [Directive 2019/69 of January 16, 2019 on the establishment of technical conditions for alarm and signal weapons]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0069> (data zvernennia: 12.02.2020) [in Ukrainian].
8. Bondar', V. S. (2014). Obshchemetodicheskie problemy kriminalisticheskogo issledovaniya ognestrel'nogo oruzhiya i sledov ego primeneniya [General methodological problems of forensic research of firearms and traces of their use]. *Izvestiya Saratovskogo universiteta. Novaya seriya. Seriya: Ekonomika. Upravlenie. Pravo*. Tom 13. № 1–2. S. 234–238 [in Russian].
9. Hamov, D. Yu. (2006). Vstanovlennia nalezhnosti obiekta do boiovyykh prypasiv vohnepalnoi striletskoi zbroi ta prydatnosti yoho do strilby : metodyka [Establishment of the object belonging to the ammunition of small arms and its suitability for firing]. K. : DNDEKTs MVS Ukrainy, DEZP Mİu Ukrainy. 28 s. [in Ukrainian].
10. Instruksiia pro poriadok vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, obliku, perevezennia ta vykorystannia vohnepalnoi, pnevmatychnoi i kholodnoi zbroi, prystroiv vitchyznianoho vyrobnytstva dlia vidstrilu patroniv, sporiadzhennykh humovymy chy analohichnymy za svoimy vlastyvostiamy metalnymy snariadamy nesmertelnoi dii, ta zaznachenyykh patroniv, a takozh boieprypasiv do zbroi ta vybukhovyykh materialiv : zatverdzhena nakazom MVS Ukrainy vid 21.08.1998 № 622 [Instruction on the procedure for the manufacture, purchase, storage, accounting, transportation and use of firearms, pneumatic and melee weapons]. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> (data zvernennia: 12.01.2020) [in Ukrainian].
11. Kokin, A. V., YArmak, K. V. (2018). Sudebnaya ballistika i sudebno-ballisticheskaya ekspertiza : uchebnik [Forensic ballistics and forensic ballistic expertise]. M.: MosU MVD RF. 354 s. [in Russian].
12. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (data zvernennia: 18.12.2019) [in Ukrainian].
13. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vykradennia ta inshe nezakonne povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy prypasamy, vybukhovymy rehovynamy, vybukhovymy prystroiamy chy radioaktyvnymy materialamy : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy № 3 vid 26.04.2002 [Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine № 3 of April 26, 2002.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02> (data zvernennia: 12.01.2020) [in Ukrainian].

Komissarov Mykola,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6828-7974>

Sokolov Oleksiy

(The State Research Expert Forensic Center of the MIA of Ukraine, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7613-1590>

STARTING PISTOLS AND REVOLVERS: LEGAL REGULATION OF CIRCULATION AND FORENSIC ANALYSIS

The article deals with the problematic issues of circulation and expert research of products, which are classified by the manufacturer as alarming and signaling weapons, as well as starting pistols and revolvers. The history of origin, evolution and distribution of these objects of ballistic origin in Ukraine and in the world is reviewed. The

experience of expert practice of forensic investigation of these devices in the units of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is analyzed and its comparison with the experience of expert evaluation of these products by employees of expert institutions of the Ministry of Justice of Ukraine. A detailed study of the design features of the most common samples of firearms made by processing products classified by the manufacturer as alarms and alarms, as well as starting pistols and revolvers. Ways to make changes in their design of inverse and irreversible changes in order to bring into a state suitable for firing kinetic projectiles. The methods used by forensic experts in forensic investigation and testing of objects with firearms not classified by the manufacturer for household, sports and special purpose products are described in detail. Examples of illicit trafficking, distribution and use of these products as firearms during the commission of crimes are given. The normative documents that regulate the order of circulation in Ukraine of products with the characteristics of firearms, which the manufacturer classifies as devices of household, sports and special purpose, are analyzed. The basic requirements for alarming and signaling weapons, as well as starting pistols and revolvers by national standards and methods of ballistic examination are considered. The problematic aspects of the Ukrainian national legislation in the sphere of circulation of firearms objects and their consequences for the state are investigated. On the basis of the analysis of the European experience in regulating the circulation of alarm and signal weapons, ways of improving the national legal acts regulating the circulation of similar products in Ukraine have been proposed.

Key words: *starting pistols and revolvers; barrel bore guards; firearms; Pistole Automatik Knall; EU Directive.*

Надійшла до редколегії 28.01.2021